

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag under handelsdepartementet till kapitalinvesteringar i vissa fonder.

(1:a avd.)

Statens allmänna fastighetsfond.

1:o) **Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt.** I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t (punkt 1, sid. 1 av det vid propositionen såsom bilaga 8 fogade statsrådsprotokollet över handelsärenden) föreslagit riksdagen att till uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 608,500 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 56 till 1938 års riksdag gjord framställning anvisade riksdagen till uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt under kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, ett reservationsanslag av 742,000 kronor. Kostnaderna för uppförandet av byggnaderna till försöksanstalten beräknades till 1,008,500 kronor, vartill kommo kostnader för markförvärv, 342,000 kronor.

Departementschefen har nu föreslagit, att återstoden av den för uppförandet av byggnaderna beräknade summan eller 608,500 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt* såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 608,500 kronor.

2:o) **Uppförande av byggnad för ett statens hantverksinstitut.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, sid. 1) att till uppförande av byggnad för ett statens hantverksinstitut såsom kapitalinvestering i statens all-

männa fastighetsfond för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 141 till 1937 års riksdag gjord framställning anvisade riksdagen till uppförande av byggnad för ett statens hantverksinstitut ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Vidare anvisade 1938 års riksdag för institutbyggnadens uppförande ett anslag av 500,000 kronor.

För färdigställande av ifrågavarande byggnadsföretag, vilket beräknats draga en kostnad av tillhoppa 2,500,000 kronor, har departementschefen nu föreslagit, att återstoden av det för själva byggnadens uppförande erforderliga beloppet eller 1,000,000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt, hemställer,

att riksdagen må till *uppförande av byggnad för ett statens hantverksinstitut* såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

3:o) **Uppförande av byggnad för ett tekniskt laboratorium.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag för ifrågavarande ändamål (punkt 3) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härmed

anmäles.

4:o) **Anordnande av automobil- och cykelskydd vid statens provningsanstalt.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 4, sid. 2 och 3) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *anordnande av automobil- och cykelskydd vid statens provningsanstalt* såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,500 kronor.

Fonden för förlag till statsverket.

5:o) **Vissa omkostnader för statlig lagerhållning. Beredning av vissa råvaror till färdigprodukter för upplagring.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till ifrågavarande ändamål (punkterna 5 och 6) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden; vilket härmed

anmäles.

6:o) **Sprängningsarbeten m. m. för oljelagring.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, sid. 3—7) att till sprängningsarbeten m. m. för oljelagring såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att 1938 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 233 anvisat dels under tionde huvudtiteln till försöksverksamhet beträffande oljelagring ett reservationsanslag av 20,000 kronor, dels ock å kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, till försöksanläggningar för oljelagring ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Ytterligare hava, i anslutning till förslag av Kungl. Maj:t i samma proposition, å beredskapsstat för innevarande budgetår under fonden för förslag till statsverket upptagits två anslag, vardera å 2,000,000 kronor, nämligen dels till sprängningsarbeten m. m. för oljelagring, dels ock till cisternanläggningar för oljelagring.

Slutligen må nämnas, att samma års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 325, å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag å 6,000,000 kronor att användas för utlämnande till Rederiaktiebolaget Nordstjernen av lån för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäshamn. Såsom villkor för detta lån har förutsatts skola gälla bland annat en ränta av 3 procent.

Reservationsanslaget å 20,000 kronor till försöksverksamhet beträffande oljelagring har hittills ej tagits i anspråk. Vad angår reservationsanslaget till försöksanläggningar erinrar departementschefen, att Kungl. Maj:t den 30 september 1938 uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att infordra entreprenadanbud å en bombsäker försöksanläggning för lagring av oljor vid Västervik samt bemyndigat styrelsen att utfästa ersättning för inköp av sådana förslag, som kunde anses innebära värdefulla uppslag, men vilka vid anbudens prövning icke antoges till utförande, därvid styrelsens kostnader skulle bestridas från förevarande anslag.

Beträffande de i beredskapsstaten upptagna två anslagen å vardera 2,000,000 kronor avsågos desamma skola förslå till anordnande av bombsäkra lagringsutrymmen med en kapacitet om tillhopa 40,000 kbm eller en femtedel av den önskvärda totala kapaciteten.

Med hänsyn till läget å arbetsmarknaden hava, framhåller departementschefen, omförmälda å beredskapsstaten upptagna anslag till sprängningsarbeten m. m. och cisternanläggningar för oljelagring hittills icke tagits i anspråk. Undersökning har emellertid igångsatts för utrönande av, varest lagringsutrymmen med anlitande av nämnda anslag lämpligast borde förläggas samt av kostnaderna för anordnandet av dylika utrymmen under vissa angivna förutsättningar. Likaledes har beslutats viss utredning, avseende uppförande av försöksanläggning med anlitande av det å riksstaten för detta ändamål anvisade reservationsanslaget å 1,000,000 kronor.

Departementschefen har funnit det vara ur krigsberedskapssynpunkt viktigt, att sådana anordningar nu vidtagas, att belopp, motsvarande de för närvarande å beredskapsstaten upptagna anslagen å sammanlagt 4,000,000 kronor, bliva tillgängliga för användning till anordnande av bombsäkra lagringsutrymmen under budgetåret 1939/40. Departementschefen har därför förordat, att ifrågavarande belopp anvisas å riksstaten såsom reservationsanslag under fonden för förslag till statsverket.

De lagringsutrymmen, som med anslag av denna storlek kunna anordnas, torde visserligen, enligt numera erhållna uppgifter, icke oväsentligt överstiga den tidigare beräknade kapaciteten av 40,000 kbm. Då minimibehovet emellertid finge anses vara omkring 200,000 kbm, har det syntes departementschefen tydligt, att anslag för ändamålet kommer att erfordras även i fortsättningen. Departementschefen har också tillstyrkt att — utöver medelsanvisningen å riksstaten — anslag upptagas å beredskapsstat för nämnda budgetår dels till sprängningsarbeten m. m., dels ock till cisternanläggningar. Vederbörlig hemställan i denna del kommer departementschefen att göra i annat sammanhang.

Beträffande de regler, vilka skola gälla för användningen av de nu tillstyrkta anslagen, syntes departementschefen vissa jämkningar böra göras i de vid 1938 års riksdag angivna riktlinjerna. Anslaget till sprängningsarbeten m. m. syntes således böra få användas ej blott för utförande av dylika arbeten i statlig regi utan även för utlämnande av bidrag åt kommuner eller enskilda, vilka önskade komma i åtnjutande därav för arbeten av ifrågavarande slag. Vore staten icke ägare eller innehavare av den mark, varå sprängningen skulle utföras, borde anstalter få träffas i syfte att, om vederbörande kommun eller enskilda företagare skulle efter hålrummets iordningställande icke önska vidare begagna sig av detsamma för avsett ändamål, staten erhöle dispositionsrätten över anläggningen. Vad anginge anslaget till cisterner borde detta få tagas i anspråk antingen för anordnande av cisterner direkt genom statens försorg eller ock för utlämnande av lån till kommuner eller enskilda. I förra fallet borde erläggas hyra av det företag, åt vilket upplåtelse av anläggningen skedde. I det senare fallet borde gäldas ränta och sörjas för viss amortering. I syfte att uppmuntra kommuner och enskilda att själva vidtaga anläggningsåtgärder syntes departementschefen räntan icke böra sättas högre än som avsetts ifråga om förutnämnda lån för anläggning av oljeraffinaderiet i Nynäs-hamn eller således 3 procent.

Utskottet.

Såsom departementschefen framhållit, upptog 1938 års riksdag å beredskapsstat för innevarande budgetår sammanlagt 4,000,000 kronor till bombsäkra lagringsutrymmen.

Mot Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag, som innebär anvisande å kapitalbudgeten för nästa budgetår av motsvarande anslag, 4,000,000 kronor, för ifrågavarande ändamål, av vilket belopp 2,000,000 kronor avses till sprängningsarbeten och 2,000,000 kronor till cisternanläggningar, har ut-

skottet intet att erinra liksom ej heller mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet kommer i efterföljande punkt att göra hemställan om anvisande av det till cisternanläggningar för oljelagring avsedda anslaget.

Under återopandande av det anförda får utskottet under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må till *sprängningsarbeten m. m. för oljelagring* såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

7:o) **Cisternanläggningar för oljelagring.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, sid. 7) och under hänvisning till vad utskottet under närmast föregående punkt anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *cisternanläggningar för oljelagring* såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

8:o) **Förlagslån för viss maskinanskaffning m. m. till industrien.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, sid. 7—10) att till förlagslån för viss maskinanskaffning m. m. till industrien såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att 1938 års riksdag anvisade på av Kungl. Maj:t gjord framställning ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor till förlagslån för viss maskinanskaffning till industrien. Förslaget innebar åstadkommandet av en förstärkning av verkstadsindustriens maskinutrustning genom inköp medelst statsmedel av vissa arbetsmaskiner, som på fördelaktiga villkor kunde ställas till intresserade företags förfogande. Statens medverkan skulle ske på så sätt, att vederbörande företag genom statens reservförrådsnämnd såsom lån erhöles erforderligt belopp. Lånen, vilka borde löpa räntefritt eller mot låg ränta, skulle återbetalas inom tid, som Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämde. Lånemedlen borde, där så erfordrades, få användas även för uppmontering av maskinerna. Härtill förutsatte riksdagen, att, i den händelse för inköp avsedda maskiner tillverkades inom landet, hinder ej borde möta för inhemska firmor att tävla om maskinleveranserna.

I skrivelse den 8 december 1938 har *kommerskollegium* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte jämväl för budgetåret 1939/40 utverka ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor att i form av lån på fördelaktiga villkor ställas till

industriens förfogande för anskaffande och montering av sådan maskinutrustning av svenskt eller utländskt ursprung, som vore av värde såsom förstärkning av försvarsberedskapen och kunde verka till en förbättring av vederbörande företags produktionsbetingelser under fredsförhållanden, samt för utförande av anläggningar, som ur försvarsberedskapssynpunkt vore särskilt önskvärda.

Kommerskollegium har i samband med sitt anslagsäskande framhållit, att kollegium ansett bestämmelserna rörande användningen av medlen i fråga böra göras något mindre snäva än för närvarande. Sålunda borde vid granskning av ansökningar av här ifrågavarande lån i första hand tillses, att sådana nyanskaffningar komme till stånd, som medförde en förstärkning av försvarsberedskapen och en verklig förbättring av vederbörande företags utrustning med hänsyn till den normala verksamheten, medan frågan, huruvida anskaffningsobjekten vore avsedda att levereras av utländsk eller inhemsk tillverkare, borde vara av underordnad betydelse. Det har visat sig, framhöll kollegium, att även i fråga om andra företag än mekaniska verkstäder, exempelvis på det kemisk-tekniska området, mycket viktiga försvarsberedskapsintressen lämpligen skulle kunna tillgodoses genom utlämnande av lån ur anslaget i fråga. Det rörde sig härvid icke endast om arbetsmaskiner i egentlig mening utan även om apparaturer av olika slag, om specialinredningar av arbetslokaler o. d. Ehuru kanske nu gällande direktiv ej uteslöte, att lånebehov, som avsåge sistnämnda slag av anskaffningsobjekt, kunde bliva tillgodosedda, syntes det dock kollegium vara lämpligt, att detta klart utsades i direktiven. Enligt nu gällande direktiv skulle medlen ställas till vederbörande industriföretags förfogande i form av lån mot säkerhet. Det hade av kollegium förutsatts, att i fall, där säkerhetsfrågan ej kunde lösas på annat sätt, anskaffningen skulle kunna ordnas i form av avbetalningsköp. Det hade då varit tanken, att staten skulle inköpa maskinerna och sälja dem vidare till vederbörande industriföretag. Ett sådant förfarande mötte dock vissa svårigheter. Det funnes emellertid den möjligheten att komma till rätta med säkerhetsproblemet, framhöll kollegium, att, i fall där det befunnos särskilt önskvärt att ett industriföretag erhöle viss maskin- eller apparatutrustning men företaget icke kunde ställa godtagbar säkerhet, låntagaren hänvisades att söka på avbetalning enligt i huvudsak sådana grunder, som skulle gälla för amortering och förräntning av direkt utlämnat lån, inköpa maskinerna eller apparaturen hos svensk leverantör, vilken samtidigt kunde beviljas maskinanskaffningslån till köpeskillingen motsvarande belopp mot säkerhet av exempelvis avbetalningskontraktet. Med denna utlåningsform skulle vissa av de nu påtalade, med avbetalningsköp förenade praktiska svårigheterna elimineras och ökad säkerhet för lånets återbetalning vinnas. Givetvis måste de juridiska och ekonomiska konsekvenserna av en dylik, i viss mån komplicerad transaktion i varje särskilt fall noga övervägas. Det syntes kollegium önskvärt, att direktiven gäves en sådan utformning, att utlåning i nu angivna ordning bleve möjlig.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

I likhet med kommerskollegium förordar jag, att ytterligare medel anvisas för utlämnande av lån av nu ifrågavarande art. Med hänsyn till vad kollegium därutinnan upplyst finner jag mig böra tillstyrka, att anslaget bestämmas till enahanda belopp som det för innevarande budgetår beviljade eller 5,000,000 kronor.

Vad kommerskollegium föreslagit i syfte att något uppmjuka de nuvarande reglerna för användningen av anslagsmedlen synes värt beaktande. Anslaget lärer sålunda böra få tagas i anspråk för anskaffning icke endast av arbetsmaskiner i egentlig mening utan även av apparaturer, specialinredningar av arbetslokaler m. m., under förutsättning naturligtvis att härigenom tillgodoses försvarsberedskapens intressen. Vid beviljande av lån torde hänsyn i första rummet böra tagas till sådana nyanskaffningar, som medföra en förstärkning av sagda beredskap eller en verklig förbättring av vederbörande företags utrustning, oavsett om leveransen sker från utländsk eller inländsk tillverkare. I undantagsfall synes lån kunna få beviljas även för viss anläggning i dess helhet. Vad frågan om säkerhet för utlämnat lån beträffar torde densamma få bedömas ifrån fall till fall. Något hinder ur principiell synpunkt synes härvid ej böra möta mot den av kollegium föreslagna anordningen för befrämjande av särskilt önskvärd maskinanskaffning, nämligen att lån lämnas icke till vederbörande köpare utan till leverantören, under förutsättning att denne är ett inhemskt företag.

Såsom departementschefen framhållit, anvisade 1938 års riksdag till förlagslån för viss maskinanskaffning till industrien ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag, som innebär anvisande för nästa budgetår av enahanda belopp för här ifrågavarande ändamål, har utskottet intet att erinra.

Vad departementschefen föreslagit i syfte att något uppmjuka de nuvarande reglerna för anslagsmedlens användning finner utskottet välbetänkt och tillstyrker alltså förslaget härutinnan.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *förlagslån för viss maskinanskaffning m. m. till industrien* såsom kapitalinvestering i fonden för förlag till statsverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Stockholm den 10 februari 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Gränebo, Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla,
Nilsson i Landeryd, *Bergström, Ström* i Lidköping, *Andrén, Lindström, Larsson* i Var-
berg, *Bäcklund, von Heland* och *Bergman*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Svensson* i
Grönvik, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Isacsson,*
Weijne, Åqvist och *Hansson* i Rubbestad.
